

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 2 1 1 5 3 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Torek, 1. junij 2021 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Konceptna lista sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Konceptni list

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

Empty rectangular box for writing.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Naša razprava pa dokazuje, da sta v duši slehernega človeka sposobnost in organ za duhovno sprejemanje. Toda kakor se oči same ne morejo obrniti iz teme k svetlobi, temveč se mora hkrati obrniti vse telo, tako se mora tudi ta organ, s katerim človek spoznava, odvrniti z vso dušo od sveta nastajanja, dokler ne postane sposoben, da vzdrži pogled na to, kar obstaja, in naposled tudi na najsvetlejšo v obstoječem svetu.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 7. knjiga, str. 240.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek se nanaša na vprašanje vzgoje in uresničitve idealne države. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Pri tem odgovorite na vprašanja:

- Kaj pomenita izraza »svet nastajanja« in »kar obstaja« ter zakaj Platon v predhodni razpravi sploh loči svet nastajanja od tega, kar obstaja?
- O čem govori Platon, ko omenja najsvetlejšo v obstoječem svetu, in kakšno vlogo ima to najsvetlejšo v *Državi*?
- Kateri vzgojni koraki so po Platonu potrebni za vzgojo nekoga, ki lahko vzdrži pogled na to, kar obstaja?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Sedanji razmislek,« sem nadaljeval, »pa kaže, da je ta zmožnost navzoča v duši slehernega človeka: orodje je, s katerim vsakdo dojema, kot se na primer oko samo ne more obrniti iz temačnega k svetlemu, če se ne zasučo vse telo: tako moramo tudi celotno dušo zasukati proč od vsega, kar postaja, vse dokler duša v zrenju ne postane sposobna prenesti Bivajočega in Najsvetlejšega pri Bivajočem.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 7. knjiga, 518c.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek se nanaša na vprašanje vzgoje in uresničitve idealne države. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Pri tem odgovorite na vprašanja:

- Kaj pomenita izraza »vse, kar postaja« in »Bivajoče« ter zakaj Platon v predhodni razpravi sploh loči svet postajanja od Bivajočega?
- O čem govori Platon, ko omenja Najsvetlejšo pri Bivajočem, in kakšno vlogo ima to Najsvetlejšo v *Državi*?
- Kateri vzgojni koraki so po Platonu potrebni za vzgojo nekoga, ki bi bil sposoben prenesti Bivajoče in Najsvetlejšo pri Bivajočem?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

K temu smotru je usmerjeno naše raziskovanje; kot vidimo, spada v področje politične znanosti. /.../ Zato mladi ljudje tudi niso primerni za predavanja o politični znanosti, saj sploh še nimajo pravih življenjskih izkušenj, ravno te pa so izhodišče in predmet takšnih razpravljanj. Poleg tega so še preveč pod vplivom strasti, zato poslušanje predavanj pri njih ne rodi pravega sadu in koristi, kajti naš končni namen ni spoznanje, temveč dejanje. Pri tem ni razlike, ali je kdo nedorasel po letih ali nedorasel po značaju. Pomanjkljivost namreč ni v številu let, ampak v tem, da mladi ljudje živijo pod vplivom strasti in pod njihovim vplivom tudi zasledujejo svoje cilje. Pri takih ljudeh pa spoznanje res ne more obroditi sadu, ker se ne znajo obvladati. Tistim pa, ki svoje težnje podrejajo razumu, je lahko znanje o teh stvareh v veliko korist.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 1. knjiga, str. 48–50.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

V zgornjem odlomku Aristotel obravnava odnos med strastmi in spoznanjem.

Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Pri tem odgovorite na vprašanja:

- Kako Aristotel razume pojem strasti?
- Zakaj Aristotel zagovarja trditev, da tisti, ki so pod vplivom strasti, niso dovzetni za spoznanja etike?
- Kakšno je pri Aristotelu razmerje med strastjo, vrlino, intelektualnimi vrlinami in srečnim življenjem? Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

3. Descartes: Meditacije

Četudi bi zatorej ne bilo resnično vse to, kar sem premišljal zadnje dni, bi moralo bivanje Boga zame imeti vsaj tako stopnjo gotovosti, kakršno so do zdaj imele matematične resnice. Ta misel resda na prvi pogled ni povsem razvidna in je na videz nekakšen varav sklep. Ker sem namreč navajen v vseh drugih stvareh razločevati bivanje od bistva, si zlahka dopovem, da ga je mogoče ločevati tudi od bistva Boga in si je tako Boga mogoče misliti kot nebivajočega. Toda če sem bolj pozoren, se mi razkrije, da bivanja ni mogoče ločevati od bistva Boga nič bolj kakor velikosti treh kotov trikotnika, enakih dvema pravima kotoma, od njegovega bistva ali ideje doline od ideje gore.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 5. meditacija, str. 95–96.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek se nanaša Descartesov ontološki dokaz za božje bivanje. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem odgovorite na vprašanja:

- Kakšno stopnjo gotovosti so imele matematične resnice do te točke Meditacij?
- Kako se razlikujeta dokaza za božje bivanje v tretji in peti meditaciji?
- Kakšno vlogo ima Bog v Meditacijah?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Kaj pomenijo asketski ideali? – Umetnikom nič ali preveč; filozofom in učenjakom nekaj takega kot slutnja in instinkt za najboljše predpogoje visoke duhovnosti; pri ženskah v najboljšem primeru eno ljubkost zapeljevanja več, nekoliko morbidezze v lepi mesenosti, angelstvo čedne tolste živali; pri fiziološko ponesrečenih in neskladnih (pri *večini* smrtnikov) poizkus, da bi sebe imeli za »predobre« za ta svet, sveta forma razuzdanosti, njihovo glavno sredstvo v boju z dolgotrajno bolečino in dolgočasjem; pri svečenikih pristno svečeniško vero, njihovo najboljše orodje moči, tudi »najvišje« dovoljenje za moč; pri svetnikih končno pretveza za zimsko spanje, njihovo novissima gloriae cupido, njihov spokoj v niču (»bogu«), njihovo obliko blaznosti. Toda s tem, *da* je nasploh asketski ideal ljudem tako veliko pomenil, se izraža temeljno dejstvo človekove volje, njen horror vacui: *volja potrebuje cilj*, — in še raje bo hotela *nič*, kot *nič ne* hotela.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 3. razprava, str. 283.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek govori o pomenu asketskih idealov za različne skupine ljudi in o temeljem dejstvu človekove volje, s katerim Nietzsche tudi sklene razpravo. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Kako se bo Nietzsche lotil obravnave pomena asketskega ideala, glede na to, kaj pove v danem odlomku?
- Kakšno vlogo je imela iznajdba asketskega ideala pri ohranitvi človeške vrste?
- Kakšen pomen ima pojem asketskega ideala za razumevanje Nietzschejeve genealogije morale? Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

Lined writing area consisting of 26 horizontal lines.

M 2 1 1 5 3 1 1 1 1 4

Lined writing area with 24 horizontal lines.

